

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення Вищої кваліфікаційної
комісії суддів України
12 лютого 2018 року № 19/зп-18

ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ,
ЯКІ МАЮТЬ СТАЖ РОБОТИ НА ПОСАДІ
ПОМІЧНИКА СУДДІ ЩОНАЙМЕНШЕ
ТРИ РОКИ

2018

Зміст

	Стор.
1. Вступ	3
2. Теоретично-практична частина	3
3. Методика спеціальної підготовки	6
4. Складові (блоки) Програми	10
I. Основи організації суду та діяльності судді	10
II. Цивільне судочинство	12
III. Господарське судочинство	15
IV. Кримінальне судочинство та судочинство у справах про адміністративні правопорушення	16
IV.I Кримінальне судочинство	16
IV.II Судочинство у справах про адміністративні правопорушення	20
V. Адміністративне судочинство	21
VI. Суддівські компетенції	23

1. Вступ

Програму спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки (далі – Програма) підготовлено відповідно до національних та міжнародних стандартів суддівської освіти, положень Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (у редакції Закону України від 3 жовтня 2017 № 2147-VIII, далі – Закон) для зазначеної категорії кандидатів на посаду судді. У ході підготовки Програми враховано досвід, набутий Національною школою суддів України під час проведення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді у 2013 році, та демократичних країн у підготовці професійних суддів.

2. Теоретично-практична частина

Метою Програми є організаційно-методичне забезпечення належної професійно орієнтованої теоретичної та практичної підготовки кандидатів на посаду судді як висококваліфікованих фахівців, здатних здійснювати правосуддя в місцевому суді, систематично розвивати професійні знання, уміння, навички, підтримувати свою кваліфікацію на належному рівні, необхідному для виконання повноважень судді.

Головне завдання Програми – допомогти кандидатам на посаду судді, (далі також – слухачі, слухач), які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки та пройшли попередній конкурсний відбір у Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, розвинути відповідні якості та набути професійних знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання повноважень судді: приймати законні, обґрунтовані та справедливі рішення; з повагою ставитися до особи, забезпечувати реалізацію її прав і свобод; дотримуватися норм суддівської етики та судової деонтології; усвідомлювати високу значущість суду в демократичному суспільстві, інтегрованому в міжнародне середовище.

Зокрема, кандидат на посаду судді має:

усвідомлювати завдання суду здійснювати правосуддя на засадах верховенства права, забезпечуючи кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією, законами України та міжнародними договорами, згоду на обов’язковість яких надано Верховною Радою України;

знати та розуміти обов’язки судді, визначені Конституцією України, Законом України “Про судоустрій і статус суддів”, процесуальними та іншими законами;

усвідомлювати статус судді як носія судової влади;

розуміти та дотримуватися незалежності та безсторонності як необхідних елементів справедливого суду;

уміти здійснювати судочинство в порядку, установленому відповідними процесуальними законами, своєчасно, справедливо та безсторонньо

розглядати та вирішувати судові справи з дотриманням засад і правил судочинства, а також реалізовувати інші повноваження, визначені Законом;

уміти дотримуватися вимог щодо несумісності, передбачених Законом;
засвоїти правила суддівської етики;

розвинути логічність і структурованість мислення;

уміти застосовувати отримані знання та вміння в суддівській діяльності.

Упродовж проходження спеціальної підготовки кандидат повинен набути та/чи вдосконалити такі уміння:

застосовувати принципи професійної етики (деонтологічні принципи) та додержуватися присяги судді;

виявляти повагу до учасників процесу;

виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції;

не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, зокрема таємницю нарадчої кімнати та закритого судового засідання;

забезпечувати дотримання прав сторін та інших учасників процесу й виконання ними обов'язків;

аналізувати й розв'язувати правові ситуації;

володіти навичками міжособистісного спілкування;

сприяти досягненню згоди та примиренню сторін;

проводити судові засідання із врахуванням принципів судочинства (зокрема, рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін і свободи в наданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості, забезпеченні доведеності вини тощо);

керувати судовим процесом у ситуаціях, у яких кожен із його учасників прагне зайняти позицію, несумісну й протилежну щодо інтересів інших осіб тощо;

приймати рішення на основі Конституції та законів, зокрема принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а також відповідно до обставин справи на підставі фактів і доказів, виконавши всі процесуальні вимоги (вимоги судочинства);

досліджувати та оцінювати докази, їхню належність, допустимість, достовірність, достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності, а також, викладаючи в рішенні мотиви їх (доказів), прийняття чи відмови у прийнятті;

формулювати, мотивувати та пояснювати рішення, ухвалені на основі повно та всебічно з'ясованих обставин і підтверджених доказами, які були досліджені в судовому засіданні;

працювати в команді, зокрема в колегіальному складі суду, за участю присяжних, з керівником апарату суду, помічником судді, секретарем судового засідання, судовим розпорядником та іншими працівниками апарату суду;

усвідомлювати роль кожного судді у формуванні довіри до судової влади та значимості кожного судового рішення;
користуватися інформаційними технологіями, що застосовуються в судах;

постійно навчатися та самовдосконалюватися.

Програма складається із шести блоків:

- I. Основи організації суду та діяльності судді;
- II. Цивільне судочинство;
- III. Господарське судочинство;
- IV. Кримінальне судочинство та судочинство у справах про адміністративні правопорушення;
- V. Адміністративне судочинство;
- VI. Суддівські компетенції.

Метою вивчення блоку I “Основи організації суду та діяльності судді” Програми є отримання навичок роботи в суді для забезпечення надання якісних судових послуг, вироблення навичок взаємодії з іншими суддями, зокрема з присяжними, а також працівниками апарату суду для досягнення спільних цілей. Цей блок є базовим для опанування слухачами суддівської професії.

Зазначений блок містить модулі:

- Основоположні принципи права та права людини. Верховенство права та права людини у світлі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя;
- Суддівська етика;
- Антикорупційне законодавство: європейські стандарти та національне законодавство, практика застосування;
- Професійна психологічна адаптація до суддівської діяльності;
- Управління залом судового засідання;
- Управління часом у суддівській діяльності;
- Написання та обґрунтування судових рішень;
- Дисциплінарна відповідальність судді.

У блоках II–V Програми передбачено вивчення особливостей здійснення правосуддя в цивільному, господарському, адміністративному, кримінальному судочинствах та судочинстві про адміністративні правопорушення.

Теоретично-практична частина II–V блоків Програми складається з основних модулів:

- Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя відповідної юрисдикції;

- Докази та доказування за видом судочинства;
- Особливості розгляду окремих категорій справ за видом судочинства;
- Особливості написання судових рішень за видом судочинства.

До IV блоку Програми включено також модулі “Призначення покарання у кримінальних справах”, “Накладення стягнення у справах про адміністративні правопорушення” та “Дотримання прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ суддею”.

Після кожного з п'яти блоків Програми здійснюється контроль успішності виконання програми відповідного блоку, форми проведення якого визначаються відповідно до змісту окремих модулів блоку.

У VI блоці виокремлено модулі, які завершують спеціальну підготовку:

- Основи комунікативної діяльності судової влади;
- Суддівське самоврядування;
- Кваліфікаційне оцінювання суддів. Суддівське дос'є.

3. Методика спеціальної підготовки

Основою методики спеціальної підготовки є модель, заснована на формуванні умінь та навичок, яка передбачає наявність у кандидатів високого рівня загальнотеоретичних знань, необхідних для зайняття посади судді.

Методика викладання кожного блоку Програми ґрунтується на формуванні в кандидатів умінь та навичок із широким використанням інтерактивних форм і методів підготовки: міні-лекції, презентації (демонстрації), тестів, експрес-опитувань, роботи в парах, групових завдань (роботи в малих групах), “мозкового штурму”, вирішення ситуативних завдань, розв'язання змодельованих конкретних правових ситуацій (модельні справи), рольової гри, дискусій, дебатувань, круглого столу, майстер-класів відомих тренерів тощо, – які умовно поділяються на чотири групи інтерактивних технологій: фронтальні, колективно-групового навчання, ситуативного навчання, навчання в дискусії.

Кожен модуль блоків Програми здійснюється у формі практичних занять (тренінг, заняття типу кейс-метод, метод конкретного прикладу, рольова гра, семінар-практикум, дискусія тощо).

Програма передбачає розгляд і обговорення питань процесуального та матеріального права в рамках одного заняття.

Тренінг – вид практичного заняття, у ході якого викладач/тренер застосовує тренінгові технології з метою набуття слухачами відповідних навичок, у т. ч. написання судових рішень. Тренінг є однією з основних форм

реалізації модулів кожного блоку програми і, як правило, включає міні-лекції, “мозковий штурм”, тестові завдання, експрес-опитування, презентації, демонстрації відеофільмів, виконання практичних завдань у малих групах, роботу з фабулами конкретних справ, вирішення ситуативних завдань/ситуаційні дослідження, модеровані дискусії тощо.

Після закінчення кожного тренінгу має проводитися оцінювання слухачів тренерами.

Заняття типу *кейс-метод* передбачає вирішення ситуативних завдань (кейсів) і складається шляхом аналізу слухачами обставин справи на основі реальних судових справ для здійснення кваліфікації, вибору та обґрунтування рішення.

Викладач/тренер готує пакет судових рішень судів різних інстанцій. Пакет судових рішень повинен бути підготовлений для слухачів до початку занять із тим, щоб слухачі мали можливість перед заняттям ознайомитися із запропонованими рішеннями і підготувати нотатки щодо виконання запропонованого завдання. Підбір рішень повинен бути певним чином пов’язаний із зазначеною темою, але в цілому викладач/тренер має свободу вибору рішень судів для розгляду зі слухачами. Підбір судових рішень повинен забезпечити можливість якомога повніше відпрацювати практичні уміння – міркування суду, оцінку позицій сторін, оцінку доказового матеріалу, структуру обґрунтування тощо.

Викладач/тренер на занятті ставить питання для перевірки розуміння слухачами фактичного матеріалу та аргументації суду. Процес опитування проводиться таким чином, щоб забезпечити активну участь якомога більшої частини слухачів.

Підготовка слухачів до занять та вирішення ними ситуативних завдань (кейсів) становлять істотну частину методики, яка є характерною для підготовки кандидатів на посаду судді. З цією метою Національна школа суддів України створює відповідні ресурси.

Семінар-практикум передбачає практичне опрацювання теоретичних знань у дискусії, яку модерує викладач/тренер, проблемних питань і вирішення практичних ситуацій.

Рольова гра – виконання слухачами ролей, заданих певними ситуаціями, які вимагають використання особливої поведінки та відповідних знань матеріального та процесуального права.

Рольовим іграм у процесі навчання відводиться важливе місце в методиці спеціальної підготовки. Вони можуть бути як основним методом заняття, так і одним із його елементів.

Учасники повинні мати можливість відігравати окремі процесуальні ролі. Викладач/тренер готує матеріали справи, розписує ролі. За необхідності він перериває перебіг рольової гри і за допомогою питань організовує обговорення того, що відбулося на цей момент, та коригує наявні помилки.

Заняття чи їх частини можуть фіксуватися за допомогою технічних засобів, щоб учасник рольової гри мав можливість оцінити свою участь у змодельованому судовому процесі.

Метод конкретного прикладу (завершена справа, поступовий розгляд справи, відкрита справа).

Цей метод полягає в активній роботі слухачів, які отримують документи певної справи та особисто чи в малих групах аналізують її, представляють процесуальну історію справи, важливі факти, правові норми, які застосовуються під час прийняття рішення, оцінюють докази та мотивацію, що призведе до прийняття судового рішення. Під час занять один чи декілька кандидатів на посаду судді беруть на себе роль доповідачів; на основі їх доповіді розпочинається дискусія, яку модерує викладач/тренер; наприкінці відбувається оцінка усних доповідей, формуються висновки щодо фактичних та правових питань стосовно цієї справи.

Використовується й поступове надання слухачам нових документів відповідно до різних етапів процедури (позов, заява відповідача, слухання), опираючись на які слухачі складають проект резолютивної частини судового рішення.

Заняття з вивчення особливостей розгляду окремих категорій справ проводяться в різних формах із застосуванням різних інтерактивних методів за базовою схемою:

1. Вступ з акцентом на актуальні питання в конкретній категорії справ, їх аналіз та можливі шляхи вирішення;
2. Під час заняття проводиться:
 - a) ознайомлення з матеріалами конкретної справи;
 - b) визначення особливостей розгляду конкретних справ, зокрема щодо
 - законодавства, що має застосовуватися при їх вирішенні;
 - підсудності, юрисдикції та видів провадження;
 - підготовки справи до судового розгляду;
 - прав і обов'язків осіб, що беруть участь у розгляді;
 - розумних строків розгляду справ;
 - судових витрат;
 - судового контролю за виконанням рішень;
 - c) аналіз відповідної судової практики;
 - d) складання слухачами проекту відповідного судового рішення письмово чи повідомлення слухачами суті рішення у формі усної доповіді;
 - e) проведення обговорення підготовлених проектів судових рішень.

Порядок питань, зазначених у базовій схемі, не є вичерпним та може змінюватися у відповідних категоріях справ.

3. Наприкінці занять із певної теми підводяться підсумки.

Міні-лекції викладачі/тренери можуть супроводжувати презентаціями, підготовленими на практичних матеріалах або на реальних ситуаціях із судової практики.

Під час аналізу судових справ вивчаються основні їх складові. Вивчення здійснюється із застосуванням методу конкретного прикладу з використанням розглянутих справ, поступовим доступом до документів розглянутих справ, відслідковуванням усіх стадій справи до розгляду справи по суті. Може застосовуватись у співпраці з відповідним судом.

Перед проведенням кожного модуля слухачі, як правило, отримують завдання для самостійної роботи з подальшим обговоренням результатів роботи уже під час вивчення модуля.

Суттєвим аспектом методики є принцип, відповідно до якого більш пріоритетним є “як”, а не “що”. Слухачам важливо простежити способи юридичних міркувань, методи аргументації, ознайомлення з технікою виконання завдань та засвоєння практичних навичок вирішення конкретних юридичних проблем.

Складові (блоки) Програми

I. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ

(9,5 днів)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	<p>Основоположні принципи права та права людини. Верховенство права та права людини у світлі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя.</p> <p><i>Конвенція як міжнародний договір, згоду на обов'язковість якого надано ВРУ. Структура Конвенції. Протоколи до Конвенції, їх обов'язковість для держав-членів. Підстави застосування Конвенції при здійсненні правосуддя. Конвенційний механізм захисту прав людини. Негативні та позитивні зобов'язання, Завдання ЄСПЛ. Практика ЄСПЛ як джерело права.</i></p> <p><i>Закон України № 3477-IV “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” (з подальшими змінами). Ієрархія рішень ЄСПЛ. Застосування заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання рішень ЄСПЛ, що набули статусу остаточного.</i></p> <p><i>Структура рішення ЄСПЛ. Викладення обставин справи, національного законодавства та судової практики, стверджуване порушення Конвенції, доводи сторін, оцінка ЄСПЛ. Загальні принципи та застосування цих принципів у конкретній справі, висновок ЄСПЛ.</i></p> <p><i>Статистика рішень ЄСПЛ щодо України.</i></p> <p><i>Застосування практики ЄСПЛ при тлумаченні загальних положень та принципів судочинства. Принцип верховенства права та його складові. Розгляд справи незалежним і безстороннім судом, утвореним відповідно до закону. Законність. Рівність перед законом і судом. Процесуальна рівність. Гласність і відкритість судового процесу. Обов'язковість судових рішень. Інші вимоги права на справедливий суд відповідно до п. 1 статті 6 Конвенції.</i></p> <p><i>Інформаційні ресурси щодо пошуку рішень ЄСПЛ. Сайт Міністерства юстиції України. База даних документів HUDOC. Критерії пошуку рішень.</i></p> <p><i>Програма навчання для фахових юристів HELP.</i></p>	Тренінг	0,5 дня

2.	<p>Суддівська етика: <i>Загальна характеристика Кодексу суддівської етики у світлі міжнародних стандартів. Принципи суддівської етики відповідно до міжнародних стандартів та національного законодавства</i> <i>Поведінка судді під час здійснення правосуддя</i> <i>Принципи та стандарти суддівської етики в позасудовій діяльності судді. Природа суддівської етики</i></p>	Тренінг	1 день
3.	<p>Антикорупційне законодавство: європейські стандарти та національне законодавство, практика застосування <i>Міжнародні стандарти та національне антикорупційне законодавство</i> <i>Конфлікт інтересів</i> <i>Електронне декларування</i> <i>Моніторинг способу життя</i> <i>Запобігання корупції в суддівському середовищі</i> <i>Види відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення пов'язані з корупцією</i></p>	Тренінг	1 день
4.	<p>Професійно-психологічна адаптація до суддівської діяльності <i>Психологічні особливості суддівської діяльності</i> <i>Комунікативна компетентність та основи управління конфліктом</i> <i>Психологічні засади профілактики професійного вигорання</i></p>	Тренінг	1 день
5.	<p>Управління залом судового засідання <i>Організація та підготовка судового засідання</i> <i>Ведення судового процесу та особливості спілкування зі сторонами</i> <i>Особливості ведення судового процесу з використанням технічних засобів ЗМІ (журналістами) та учасниками процесу</i> <i>Проголошення судового рішення</i></p>	Тренінг	2 дні
6.	<p>Управління часом у суддівській діяльності <i>Ефективний тайм-менеджмент.</i> <i>Ефективне планування часу. Пріоритети.</i> <i>Уміння говорити "Ні"</i> <i>Делегування повноважень суддею.</i></p>	Тренінг	1 день
7.	<p>Написання судових рішень <i>Сутність, поняття, цілі та адресати судового рішення. Судове рішення як процесуальний документ та як компонент судової процедури</i> <i>Міжнародні стандарти, що регламентують забезпечення законності, обґрунтованості та</i></p>	Тренінг	1 день

	<p><i>справедливості судових рішень</i></p> <p><i>Підготовка до написання судових рішень. Збір нормативно-правової бази та судової практики</i></p> <p><i>Якісні характеристики судового рішення та їх основні критерії. Вимоги, яким має відповідати судове рішення. Структура судових рішень (вирок, постанова, рішення, ухвала). Обґрунтування та мотивування судового рішення</i></p> <p><i>Мова та стиль написання судових рішень</i></p> <p><i>Процесуальні засоби усунення недоліків судових рішень (ухвал, постанов, вироків, рішень)</i></p>		
8.	<p>Дисциплінарна відповідальність судді</p> <p><i>Дисциплінарна відповідальність: правдиві історії від досвідчених суддів</i></p> <p><i>Ключові законодавчі та правозастосовні засади дисциплінарного провадження (на прикладі практики Вищої кваліфікаційної комісії суддів України</i></p> <p><i>Оцінка дисциплінарної скарги (перевірка даних про наявність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності)</i></p> <p><i>Стадія перевірки. Реагування судді на скаргу</i></p> <p><i>Міжнародні стандарти дисциплінарної відповідальності судді</i></p>	Тренінг	1 день
9.	<p>Контроль успішності виконання I блоку Програми</p> <p>Обговорення результатів виконання I блоку Програми</p>		0,5 дня 0,5 дня

II. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

(23 дні)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	<p>Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини місцевими загальними судами України</p> <p><i>Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6)</i></p> <p><i>Доступ до суду. Справи “Церква села Сосулівки проти України”, “Перетяка та Шереметьєв проти України”, “Буланов та Купчик проти України”. Поняття “прав і обов’язків цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Справа “Світлана Науменко проти України”. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Справи “Совтрасавто-Холдинг” проти України”, “Агрокомплекс проти України”, “Олександр Волков проти України”, “Білуха проти України”, “Сокурєнко і Стригун проти України”, “Газета</i></p>	Тренінг	1,5 дня

“Україна-Центр” проти України”. Справедливий розгляд справи. “Бочан проти України (№ 2)”. Змагальність сторін у процесі. Справи “Бендерський проти України”, “Надточій проти України”, “Устименко проти України”. Мотивованість рішень національного суду. Справи “Проніна проти України”, “Серявін та інші проти України”, “Петриченко проти України”, “Бочан проти України (№2)”. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії “розумного строку”. Справа “Сіреджук проти України”. Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов’язання держави організувати належне відправлення правосуддя. Приклади порушень “розумного строку”

Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Сфера дії статей 8 та 12 Конвенції. Суть “поваги” до приватного та сімейного життя. Позитивні зобов’язання держави. Відносини, що складають приватне життя. “Сімейне життя” та його інтерпретація ЄСПЛ. Захист формальної та фактичної сім’ї. Відносини між близькими родичами. Інші відносини, що визнаються сімейними. Справа “Хант проти України”, “Мамчур проти України”. Суть права укладати шлюб. Біологічні батьки, усиновлювачі, опікуни. Батьківство. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Справи “Савіни проти України” та “Курочкін проти України”. Право на спілкування з родичами та близькими. Право на повагу до житла та довкілля. Справи “Новоселецький проти України”, “Гримковська проти України”, “Дубецька та інші проти України”, “Кривіцька та Кривіцький проти України”. Втручання в приватне і сімейне життя. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8 Конвенції

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10. Роль преси в демократичному суспільстві. Одержання, передача та розповсюдження інформації та ідей. Різниця між “інформацією” та “ідеями”. Факти та оціночні судження. Недостовірна інформація. Спростування інформації. Наклеп. Інформація конфіденційного характеру. Інформація про публічних осіб. Межі критики різних категорій осіб. Фото-,

	<p><i>відеозйомка. Обов'язки та відповідальність осіб згідно зі статтею 10. Обмеження свободи висловлювань посадовими особами. Обмеження свободи виявлення поглядів. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 10. Справи “Марченко проти України”. “Українська прес-група проти України”, “Україна-Центр” проти України”, “Веніамін Тимошенко проти України”.</i></p> <p><i>Право на вільне володіння майном (стаття 1 протоколу № 1). Сфера дії статті 1. Структура статті 1 Першого Протоколу. Зміст понять “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Умови втручання у право власності Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності. Справа “Юрій Миколайович Іванов проти України”. Справи “Андрій Руденко проти України”. “Желтяков проти України”, “Новоселецький проти України”, “Войтенко проти України”</i></p> <p><i>Інші права і обов'язки “цивільного характеру”, гарантовані Конвенцією. Реалізація прав без дискримінації. Справа “Пічкур проти України”</i></p>		
2.	<p>Докази і доказування</p> <p><i>Судові докази та доказування (поняття та види) Визначення суті предмету доказування Обставини, що не потребують доказування Виявлення та збирання доказів Дослідження доказів Оцінка доказів. Правила оцінки доказів Розподіл тягаря доказування Структура та види пояснень сторін Свідчення з чужих слів Письмові експертизи Заяви про фальшивість доказу Викладення доказів у судових рішеннях</i></p>	Тренінг	2 дні
3.	<p>Особливості розгляду окремих категорій справ у цивільному судочинстві</p> <p>3.1 <i>Перехід права власності на земельну ділянку. Особливості розгляду земельних спорів</i></p> <p>3.2 <i>Деякі питання, що виникають при розгляді справ із кредитних правовідносин</i></p>	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	17,5 днів

3.3	<i>Особливості розгляду спорів про визнання правочинів недійсними</i>		
3.4	<i>Особливості розгляду сімейних справ</i>		
3.5	<i>Особливості розгляду справ про спадкування</i>		
3.6	<i>Особливості розгляду житлових спорів</i>		
3.7	<i>Особливості розгляду трудових спорів</i>		
3.8	<i>Особливості розгляду справ про захист права власності</i>		
3.9	<i>Особливості розгляду справ про відшкодування шкоди</i>		
3.10	<i>Особливості ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу</i>		
4.	Особливості написання судових рішень <i>Класифікація судових рішень у цивільному судочинстві, характеристика основних видів судових рішень</i> <i>Структура та зміст рішення суду в цивільному процесі</i> <i>Аналіз судового рішення щодо дотримання його структури</i> <i>Заочне рішення суду та його особливості</i> <i>Судовий наказ як різновид судового рішення</i> <i>Структура, зміст та форми процесуально-документального оформлення ухвал суду в цивільному процесі. Особливості окремих ухвал</i>	Тренінг	1 день
5.	Контроль успішності виконання II блоку Програми Обговорення результатів виконання II блоку Програми		0,5 дня 0,5 дня

III. ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

(8 днів)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в національній судовій практиці <i>Захист права власності (стаття 1 Першого протоколу до Конвенції) відповідно до практики ЄСПЛ в господарському судочинстві. Втручання у право власності. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Компенсація за порушення права власності. Справи “Україна-Тюмень” проти України”, “Рисовський проти України”, “Стебницький і</i>	Тренінг	0,5 дня

	<i>“Комфорт” проти України”, “East/West Alliance Limited” проти України”, “Інтерсплав проти України”.</i>		
2.	Докази і доказування в господарському судочинстві	Тренінг	0,5 дня
3.	Особливості розгляду окремих категорій справ у господарському судочинстві	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	5 днів
3.1	<i>Вирішення спорів, що виникають із земельних правовідносин</i>		
3.2	<i>Вирішення спорів про право власності та інші речові права</i>		
3.3	<i>Особливості розгляду справ про укладення, зміну, розірвання договорів, визнання правочинів (господарських договорів) недійсними</i>		
3.4	<i>Особливості розгляду справ про банкрутство</i>		
3.5	<i>Особливості розгляду корпоративних спорів</i>		
4.	Особливості написання судових рішень <i>Вимоги, яким має відповідати судове рішення в господарській справі</i> <i>Структура та зміст рішення суду в господарському процесі</i> <i>Аналіз судового рішення щодо дотримання його структури</i>	Тренінг	1 день
5.	Контроль успішності виконання III блоку Програми Обговорення результатів виконання III блоку Програми		0,5 дня 0,5 дня

IV. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ТА СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

(19 днів)

IV.1. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

(14,5 днів)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при судовому розгляді кримінальних проваджень та справ про адміністративні правопорушення <i>“Матеріальний” та “процесуальний” аспект гарантій ст. 2 і ст.3 Конвенції. Критерії ефективності розслідування випадків смерті особи та скарг щодо поганого поводження. Справи “Гонгадзе проти України”, “Сергій Шевченко проти України”. “Нечипорук і Йонкало проти України”, “Луценко проти України”, “Валерій Фуклев проти України”,</i>	Тренінг	1,5 дня

“Бучинська проти України”. Перевірка обґрунтованості постанов про закриття кримінальних проваджень щодо жорстокого поводження та смерті особи (ст.ст. 2, 3 Конвенції) Справи “Аднаралов проти України”, “Темченко проти України”, “Ярошовець проти України”, “Поміляйко проти України”, “Корнейкова та Корнейков проти України”, “А. Н. проти України”, “Ігнаткіна проти України”, “Орлик проти України”, “ (матеріальний та процесуальний аспекти ст. 3)

Застосування та проблемні питання статті 5 Конвенції (випадки позбавлення свободи, їх вичерпність; гарантії затриманих осіб, законність затримання, матеріальні та процесуальні умови законності затримання

Судовий контроль законності запобіжного ув'язнення чи законності позбавлення свободи, поняття “розумна підозра”. “Ічин та інші проти України”, “Кац та інші проти України”, “Слоєв проти України”, “Нечипорук і Йонкало проти України”, “Харченко проти України”, “Чанєв проти України”, “Малик проти України”, “Галь проти України”, “Гарькавий проти України” “Гудзь проти України”

Право на справедливий суд – кримінальна частина статті 6 Конвенції

Презумпція невинуватості та право не свідчити проти себе. “Ушаков та Ушакова проти України”, посилання на справу “Савін проти України”

Процесуальні гарантії обвинуваченої особи (п. 2-3 ст. 6): право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою; право мати достатньо часу і можливостей для підготовки свого захисту; право захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника, обраного на власний розсуд; право допитувати свідків; право на безоплатний переклад та ін. Справи “Паскал проти України”, “Яременко проти України”, “Леонід Лазаренко проти України”, “Балицький проти України”, “Шабельник проти України”, “Жогло проти України”, “Корнєв і Карпенко проти України”, “Грабчук проти України”, “Шагін проти України”, “Жуковський проти України”

Кваліфікація адміністративного арешту та деяких інших видів покарання за адміністративне правопорушення як кримінального покарання у світлі

	<p>практики ЄСПЛ. Оскарження рішень щодо адміністративних правопорушень. Справи “Гурепка проти України”. “Надточій проти України”. “Корнєв і Карпенко проти України”. “Тихонов проти України”</p> <p>Право на оскарження у кримінальних справах (стаття 2 протоколу № 7)</p> <p>Умови обмеження прав людини і основоположних свобод (законність, необхідність у демократичному суспільстві, дотримання балансу інтересів)</p> <p>“Кримінальна частина” статті 8 Конвенції – заходи забезпечення кримінального провадження та процедура збирання доказів</p> <p>Дотримання вимог статті 8 Конвенції при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій</p> <p>Здійснення таємного чи відкритого нагляду (стеження). Зняття інформації з каналів зв'язку. Повага до житла. Поняття “житло” у тлумаченні ЄСПЛ. Проникнення в житло та інше володіння особи. Обшук. Особистий огляд. Огляд особистих речей та транспортних засобів. Вилучення документів, кореспонденції. Справи “Полторацький проти України”, “Алієв проти України”, “Новоселецький проти України”, “Пантелєєнко проти України”, “Волохи проти України”, “Салахов та Іслямова проти України”, “Дрогобецька проти України”, “Гриненко проти України”, “Каверзін проти України”, “Заїченко проти України (№ 2)”, “Руслан Яковенко проти України”, “Лучанінова проти України” “Багієва проти України” тощо</p> <p>Особливості обмежень прав, передбачених статтями 3, 5, 8 Конвенції, в аспекті складних умов сьогодення</p> <p>Реалізація прав без дискримінації. Справа “Федорченко та Лозенко проти України”</p> <p>Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право</p> <p>Обов'язок держави “не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню” права на звернення до ЄСПЛ (ст. 34 Конвенції)</p>		
2.	<p>Докази і доказування в кримінальному судочинстві</p> <p>Основні принципи доказування у змагальній системі. Поняття та види доказів. Процесуальні джерела доказів. Порядок отримання та закріплення доказів.</p>	Тренінг	2 дні

	<p><i>Презумпція невинуватості та її значення для доказування</i></p> <p><i>Належність та допустимість доказів. Визнання судом доказів недопустимими. Питання допустимості доказів, які не були відкриті іншій стороні кримінального провадження по закінченні досудового слідства</i></p> <p><i>Оцінка доказів судом. Правила оцінки доказів. Визнання доказів такими, що були добуті поза межами розумного сумніву. Застосування принципу верховенства права у процесі доказування та оцінки доказів. Практика Європейського суду з прав людини та її використання під час оцінки доказів. Справи “Собко проти України”, “Жизіцькій проти України”</i></p> <p><i>Порушення прав особи під час здобуття доказів та вплив цих порушень на оцінку доказів судом</i></p> <p><i>Викладення доказів у судових рішеннях</i></p>		
<p>3.</p> <p>3.1</p> <p>3.1.1</p> <p>3.1.2</p> <p>3.1.3</p> <p>3.1.4</p> <p>3.1.5</p> <p>3.1.6</p> <p>3.1.7</p> <p>3.1.8</p> <p>3.1.9</p> <p>3.2</p> <p>3.2.1</p> <p>3.2.2</p>	<p>Особливості розгляду окремих категорій проваджень (справ) у кримінальному судочинстві</p> <p>Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів:</p> <p><i>проти основ національної безпеки, військові злочини</i></p> <p><i>проти життя та здоров'я особи</i></p> <p><i>проти волі, честі, гідності особи; проти статевої свободи та статевої недоторканності</i></p> <p><i>проти власності</i></p> <p><i>у сфері господарської діяльності</i></p> <p><i>корупційних злочинів і злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг</i></p> <p><i>проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності</i></p> <p><i>у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення</i></p> <p><i>у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Кібербезпека та права людини в мережі Інтернет</i></p> <p>Особливі порядки судового розгляду:</p> <p><i>судове провадження на підставі угод</i></p> <p><i>судове провадження у формі приватного обвинувачення</i></p>	<p>За базовою схемою (якщо не вказано інше)</p>	<p>8,5 днів</p>

3.2.3	<i>судове провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру</i>		
3.3	Діяльність слідчого судді щодо обрання запобіжних заходів		
4.	Призначення покарання у кримінальних справах <i>Індивідуалізація покарання як принцип його призначення</i> <i>Визначення виду та розміру покарання</i> <i>Особливості призначення покарання щодо окремих категорій злочинів</i>	Тренінг	1 день
5.	Написання судових рішень у кримінальному судочинстві та у справах про адміністративні правопорушення <i>Види судових рішень у кримінальному процесі, їх характеристика та порядок ухвалення</i> <i>Зміст та процесуальне оформлення ухвали суду</i> <i>Ухвала слідчого судді як особлива форма судового рішення</i> <i>Мотивування та обґрунтування судового рішення – основні вимоги до судового рішення</i> <i>Структура та зміст обвинувального і виправдувального вироків, особливості їх викладення.</i> <i>Вироки на підставі угод</i> <i>Роз'яснення рішення, виправлення опісок і арифметичних помилок</i> <i>Питання, що вирішуються судом при виконанні вироку</i> <i>Написання судових рішень у справах про адміністративні правопорушення</i>	Тренінг	1,5 дня

IV. II. СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

(3,5 дня)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	Особливості розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення:	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	2,5 дня
1.1	<i>правопорушення, пов'язані з корупцією</i>		
1.2	<i>правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку (дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП), рішення Європейського суду з прав людини у справі “Швидка проти України”</i>		
1.3	<i>вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого</i>		

1.4	<i>тимчасового перебування (ст. 173-2 КУпАП)</i>		
1.5	<i>порушення правил на транспорті</i>		
1.5	<i>порушення митних правил</i>		
2.	Особливості ведення судового засідання у справах про адміністративні правопорушення. Дотримання прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ суддею	Тренінг	0,5 дня
3.	Накладення стягнення у справах про адміністративні правопорушення	Кейс-метод	0,5 дня

4.	Контроль успішності виконання IV блоку Програми Обговорення результатів виконання IV блоку Програми		0,5 дня 0,5 дня
----	--	--	--------------------

V. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО (8,5 днів)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	<p>Європейська система захисту прав людини. Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини адміністративними судами України</p> <p><i>Умови обмеження прав людини і основоположних свобод (законність, необхідність у демократичному суспільстві, дотримання балансу інтересів)</i></p> <p><i>Співвідношення прав, гарантованих статтею 8 та статтею 10 Конвенції. Межі допустимої критики публічних осіб. Справа “Сірик проти України”. Питання, що становлять суспільний інтерес. Доступ до публічної інформації</i></p> <p><i>Свобода зібрань та об’єднання (стаття 11). Сфера дії статті 11 Конвенції. Мирні зібрання. Презумпція “мирних” зібрань. Свобода мирних зборів. Проведення страйків, мітингів, демонстрацій. Свобода об’єднання. Громадські об’єднання та організації. Політичні партії. Свобода створювати і вступати до професійних спілок. Реєстрація та функціонування громадських об’єднань, політичних партій і професійних союзів та обмеження, пов’язані із цими процесами. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 11. Справа “Корецький та інші проти України”, “Веренцов проти України”</i></p> <p><i>Право на вільні вибори (стаття 3 протоколу № 1).</i></p>	Тренінг	0,5 дня

	<p><i>Сфера дії статті 3 Першого протоколу. Поняття “законодавчого органу”. Вибори до законодавчого органу. Умови вільного волевиявлення. Вимоги до кандидатів. Обмеження (позбавлення) виборчих прав. Справи “Ковач проти України”, “Мельниченко проти України”</i></p> <p><i>Свобода пересування (протокол № 4). Вибір місця проживання. Реєстрація проживання, пересування. Свобода пересування. Право залишити країну</i></p> <p><i>Право на ефективний засіб правового захисту (статті 13). Право на оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб суб'єктів владних повноважень. Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відновлення порушених прав. Право на відшкодування за порушене право</i></p>		
2.	<p>Докази і доказування в адміністративному судочинстві</p> <p><i>Визначення предмету доказування.</i></p> <p><i>Розподіл тягара (обов'язку) доказування.</i></p> <p><i>Презумпція вини суб'єкта владних повноважень</i></p> <p><i>Особливості засобів доказування в адміністративних справах</i></p> <p><i>Забезпечення доказів: підстави, способи, процедура.</i></p> <p><i>Дослідження доказів, ініціативність суду</i></p> <p><i>Правила оцінки доказів: належність, допустимість і достатність доказів; попередня і остаточна оцінка, стандарти доказування (припущення, висока ймовірність, переконливість)</i></p> <p><i>Закріплення оцінки доказів у судовому рішенні</i></p> <p><i>Розгляд заяви про неприйнятність доказу</i></p>	Тренінг	0,5 дня
3.	<p>Особливості розгляду окремих категорій адміністративних справ:</p> <p>3.1 <i>Розгляд пенсійних та інших соціальних спорів</i></p> <p>3.2 <i>Особливості застосування податкового і митного законодавства в адміністративному судочинстві</i></p> <p>3.3 <i>Розгляд спорів, пов'язаних із проходженням публічної служби</i></p> <p>3.4 <i>Розгляд справ, пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства</i></p> <p>3.5 <i>Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів</i></p>	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	5,5 днів

3.6 3.7 3.8	<p><i>виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень</i></p> <p><i>Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборчим процесом, процесом референдуму</i></p> <p><i>Особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця</i></p> <p><i>Особливості провадження у справах щодо реалізації права на мирні зібрання</i></p>		
4.	<p>Написання судових рішень в адміністративних справах:</p> <p><i>Види судових рішень в адміністративній справі</i></p> <p><i>Ухвалення судового рішення</i></p> <p><i>Юридичні і неюридичні вимоги до судового рішення</i></p> <p><i>Вимоги до структури судового рішення та кожної складової частини</i></p> <p><i>Постанова щодо частини вимог</i></p> <p><i>Відкладення виготовлення постанови в повному обсязі</i></p> <p><i>Набрання судовим рішенням в адміністративній справі законної сили, негайне виконання судового рішення</i></p> <p><i>Оформлення виконавчого листа</i></p> <p><i>Судовий контроль за виконанням судового рішення</i></p> <p><i>Перегляд судового рішення. Особливості перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами</i></p>	Тренінг	1 день
5.	<p>Контроль успішності виконання V блоку Програми</p> <p>Обговорення результатів виконання V блоку Програми</p>		0,5 дня 0,5 дня

VI. СУДДІВСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ

(2 дні)

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
1.	Основи комунікативної діяльності судової влади	Тренінг	1 день
2.	Кваліфікаційне оцінювання суддів. Суддівське досє	Круглий стіл	0,5 днів
3.	Суддівське самоврядування	Круглий стіл	0,5 днів

Додаток

до Програми спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Блок I. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ

1. Тренінг: “**Основоположні принципи права та права людини. Верховенство права та права людини у світлі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя**”

Мета тренінгу:

оволодіти конвенційними стандартами захисту прав людини і загальними засадами виконання рішень ЄСПЛ в Україні.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння ролі і місця Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у системі захисту прав людини; конвенційного механізму захисту прав людини і ролі ЄСПЛ; елементів принципу верховенства права відповідно до Доповіді, схваленої Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року); різниці між абсолютними і не абсолютними правами, гарантованими Конвенцією; різниці між негативними та позитивними зобов’язаннями держави; шість рішень ЄСПЛ щодо України, рекомендованих для попереднього опрацювання;

- **уміння та навички:** уміння правильно проводити структурний аналіз різних видів рішень ЄСПЛ; встановлювати загальні принципи в різних рішеннях ЄСПЛ; розрізняти викладені в рішенні ЄСПЛ аргументи заявника, заперечення Уряду, загальні принципи ЄСПЛ, застосування принципів до фактів конкретної справи; знаходити відповідне рішення в базі даних документів HUDOC та інших інформаційних ресурсах; знаходити необхідну інформацію на сайті ЄСПЛ;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості основоположних принципів права та прав людини при здійсненні правосуддя; розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини; недопущення порушення прав і свобод людини в судовому процесі.

2. Тренінг: “Суддівська етика”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів уявлення щодо стандартів суддівської етики; розвинути навички реалізації положень Кодексу суддівської етики на практиці та вирішення етичних дилем, які виникатимуть як у судовій, так і в позасудовій діяльності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** дотримання правил поведінки судді у професійній та позасудовій діяльності; співвідношення Кодексу суддівської етики та законодавства про статус суддів; механізм взаємодії між Кодексом суддівської етики, законодавством про судоустрій та процесуальним законодавством; сутність обмежень, які накладаються на суддів відповідно до Кодексу суддівської етики, та правильно розуміти їх.

- **уміння та навички:** уміння вибудовувати свою поведінку відповідно до принципів і стандартів суддівської етики, надавати оцінку можливості реалізовувати положення Кодексу на практиці, вирішувати етичні дилеми, виявляти порушення основних принципів суддівської етики; здатність обирати варіант поведінки, який дозволить кандидату після призначення на посаду судді у своїй діяльності проявляти незалежність, у тому числі, протистояння сторонньому впливу; компетентність як прагнення до професійного самовдосконалення; неупередженість, тактовність; уникати позапроцесуальних стосунків з учасниками процесу та іншими особами, які можуть вплинути на незалежність судді; взаємодіяти зі ЗМІ; визначати підстави для застосування самовідводу, вміння уникати зловживання самовідводом; розмежовувати гарантії незалежності суддів, визначені законом, від “вседозволеності” в суспільному, професійному та приватному житті;

- **соціальний контекст:** уникнення будь-яких форм дискримінації за ознакою віку, статі, соціального походження та інше; дотримання принципу рівності учасників судового процесу.

3. Тренінг: “Антикорупційне законодавство: європейські стандарти та національне законодавство, практика застосування”

Мета тренінгу:

створення основи для підвищення рівня антикорупційної культури кандидата на посаду судді та запобігання корупційним діям і правопорушенням, пов'язаним із корупцією; удосконалення професійних знань кандидата на посаду судді, формування у нього вмінь та навичок із питань застосування міжнародного та національного антикорупційного законодавства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** як здійснюється правове регулювання запобігання корупції (міжнародні зобов'язання, національне антикорупційне законодавство); поняття та сутності корупції, корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією; видів відповідальності за корупційні правопорушення і правопорушення, пов'язані з корупцією (дисциплінарна, цивільно-правова, адміністративна та кримінальна); механізмів запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним із корупцією; що таке конфлікт інтересів (потенційний та реальний); що таке фінансовий контроль, його сутність і способи;

- **уміння та навички:** уміння визначати сутність корупції, корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією; визначати поведінку, яка створює ризики розвитку корупції; вибудовувати свою поведінку відповідно до антикорупційних вимог, пов'язаних зі статусом судді; запобігати конфлікту інтересів та врегульовувати його; дотримуватись вимог фінансового контролю;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості боротьби суспільства з корупцією як соціальним явищем, ролі і значення суду в запобіганні корупційним діянням і правопорушенням, пов'язаним із корупцією.

4. Тренінг: “Професійно-психологічна адаптація до суддівської діяльності”

Мета тренінгу:

підвищити рівень професійно-психологічної готовності кандидатів на посаду судді для забезпечення більш ефективної адаптації до суддівської діяльності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння сутності понять “професійна адаптація судді” – як процес, “професійна адаптивність судді” – як результат адаптації, професійно-особистісна якість судді; психологічних особливостей процесу адаптації суддів до професійної діяльності та професійного вигорання, шляхів профілактики професійного вигорання в суддівській діяльності;

- **уміння та навички:** уміння правильно розвивати професійно-важливі навички саморегуляції емоційних станів; контролювати та регулювати емоційні стани суб'єктів судової взаємодії; володіти основними методами застосування психологічних засобів профілактики професійного вигорання; застосовувати превентивні заходи психологічного захисту від негативних психогенних чинників; використовувати прийоми протидії емоційному вигоранню в суддівській діяльності; розвинути комунікативну гнучкість і внутрішню свободу, відпрацювати навички рольової поведінки та

конструктивної міжособистісної взаємодії в судовому процесі, протистояння психологічному впливу, конструктивного вирішення конфлікту;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості психологічного здоров'я судді для якісної реалізації судових повноважень; важливості застосування суддею превентивних заходів психологічного захисту від негативних психогенних чинників у суддівській діяльності; недопущення порушення прав і свобод членів суспільства та прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, пов'язаних із неконструктивною міжособистісною взаємодією судді у судовому процесі.

5. Тренінг: “Управління залом судового засідання”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для управління залом судового засідання.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють підготовку до судового засідання та ведення судового процесу;

- **уміння та навички:** уміння правильно підготуватися до справи, яка підлягає розгляду, з урахуванням особливостей конкретної справи; визначати коло осіб, права та обов'язки яких можуть бути порушені чи зачіпатися за наслідками розгляду справи; визначитися та передбачати час, необхідний для проведення судового засідання; застосовувати порядок провадження конкретної справи з урахуванням особливостей процесуального закону з метою повноцінного її розгляду; правильно розв'язувати питання щодо доступу (відмови в доступі) ЗМІ до судового засідання та належним чином роз'яснити прийняте рішення; правильно застосовувати заходи процесуального примусу в разі необхідності; чітко і зрозуміло проголошувати рішення з належною дикцією та акцентами, таким чином, щоб усі учасники його зрозуміли;

- **соціальний контекст:** розуміння особливості поведінки різних категорій учасників судового процесу, отримання навичок спілкування з ними та застосування процесуальних засобів впливу.

6. Тренінг: “Управління часом у суддівській діяльності”

Мета тренінгу:

отримати знання і навички раціонального використання часу для підвищення ефективності роботи судді.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** основ тайм-менеджменту, основних законів тайм-менеджменту (закон Парето, закон Мерфі); основних процесів тайм-

менеджменту (постановка мети, збір інформації, планування, розстановка пріоритетів, делегування, мотивація і відпочинок); основних методів і технік управління часом (Матриця Ейзенхауера, хронометраж часу, виявлення хронофагів (“поглиначів часу” тощо);

- **уміння та навички:** планування робочого часу судді; делегування повноважень суддею “малій команді”; визначення хронофагів (“поглиначів часу”); використання суддею режиму “не турбувати”; використання суддею часу в контексті “вміння говорити “Ні””;

- **соціальний контекст:** розуміння, що правильне використання суддею свого робочого часу сприятиме покращенню організації його роботи та забезпечить кожному, хто звернувся для захисту своїх законних прав та інтересів до суду, право на справедливий суд у розумні строки.

7. Тренінг: “ Написання судових рішень”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для написання якісних судових рішень (законних, обґрунтованих, справедливих), таким, що відповідають правовим нормам та міжнародним стандартам.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання, уміння та навички щодо:** чіткого і правильного визначення предмета та фактичних обставин справи, правовідносин і законодавства, що їх регулює; аналізу текстів судових рішень під кутом зору критеріїв якості, правосудності, вмотивованості, чіткості, дотримання вимог граматики і правопису; підготовки і написання судового рішення відповідно до вимог щодо структури та змісту; написання судового рішення мовою, доступною для розуміння усіма адресатами, з наданням правової оцінки наявним в справі доказам; пошуку необхідних джерел інформації, використання у судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини, які є джерелом права для України; правильного, повного та лаконічного викладення доводів сторін та інших учасників кримінального та цивільного провадження, аналізу і оцінки доказів та чіткого формулювання висновків у судових рішеннях;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для сторін, учасників судового провадження та для суспільства ухвалення судом судових рішень, що відповідають вимогам національного законодавства та міжнародного права, зокрема висновкам КРЕС №№ 11, 20 та практиці ЄСПЛ щодо забезпечення прав учасників судового провадження, недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

8. Тренінг: “Дисциплінарна відповідальність судді”

Мета тренінгу:

отримати знання, навички та розуміння соціального контексту, необхідні судді в дисциплінарному провадженні.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** положень закону щодо підстав дисциплінарної відповідальності судді та процедури дисциплінарного провадження, прав судді у процедурі дисциплінарного провадження;

- **уміння та навички:** оцінювання законності і серйозності дисциплінарної скарги та прийняття рішення щодо належної, пропорційної відповіді на неї; складання ефективної відповіді на дисциплінарну скаргу з необхідними доказами та іншими матеріалами; підготовки до слухання дисциплінарної справи, включаючи прийняття рішення про залучення адвоката; належного та ефективного використання послуг адвоката (у випадку його залучення); збирання та підготовки доказів; оцінювання необхідності порушення перед дисциплінарним органом клопотання щодо проведення закритого засідання та забезпечення належного представництва; оцінювання необхідності оскарження рішення дисциплінарного органу;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості та соціальної ролі інституту дисциплінарної скарги для суб'єктів правовідносин у контексті належного захисту своїх прав та інтересів та в умовах недискримінації і рівного доступу до дисциплінарного провадження щодо судді; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод добросовісних скаржників, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, які підривають довіру суспільства до суду.

Блок II. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг “Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини місцевими загальними судами України”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та метою Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини у сфері цивільного судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальних вимог щодо дотримання пункту 1 статті 6 Конвенції; процесуальних вимог щодо справедливого судового розгляду, змагальності, рівності сторін, обґрунтованості та мотивованості, юридичної

визначеності; вимог щодо поняття “суд, встановлений законом”, “незалежності і безсторонності”; сфер, що захищаються статтею 8, 10, 12 Конвенції; концепцій “приватного” життя, “сімейного” життя, “житла”, “кореспонденції”; концепції “згідно із законом” у світлі вимог статей 8-11 Конвенції, вимог до якості “закона”; понятійного апарату за статтями 8, 10, 12 Конвенції; позитивних зобов’язань держави відповідно до статей 8, 10 Конвенції; класифікації обмежень права на свободу вираження поглядів (стаття 10 Конвенції); різниці між “фактами” та “оціночними судженнями”; вимог “справедливого судового розгляду”, “доступу до суду”, “незалежності”, “безсторонності”, “публічності”, практики ЄСПЛ, зокрема, 10 рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов’язковими для попереднього опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати розумність тривалості судового розгляду; застосовувати статтю 6 Конвенції до спорів цивільного характеру; застосовувати статтю 6 Конвенції до інших процедур, крім основних; розрізняти питання, що не входять до сфери застосування статті 6 Конвенції; визначати характер правовідносин у контексті понять “приватне” життя, також права на повагу до “сімейного” життя, “житла” і “кореспонденції”; знаходити потрібне рішення ЄСПЛ у базі даних документів HUDOC та інших інформаційних ресурсах; знаходити інформацію на сайті ЄСПЛ; застосовувати принципи статей 8 та 10 Конвенції до фактів/обставин конкретної справи, висновки ЄСПЛ; проводити структурний та змістовний аналіз різних рішень ЄСПЛ; установлювати баланс між індивідуальними і суспільними інтересами у сфері “приватного життя”; встановлювати наявність втручання у “приватне” життя згідно з пунктом 1 статті 8; обґрунтовувати втручання відповідно до пункту 2 статті 8 або статті 10 (законність втручання, наявність легітимної мети; необхідність у демократичному суспільстві);

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення в судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази та доказування”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення цивільних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють вирішення цивільних спорів, судової практики застосування процесуальних норм (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні господарських спорів);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють вирішення цивільних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ; уміння застосовувати процесуальне право; уміння визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для учасників провадження, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3. “Особливості розгляду окремих категорій справ у цивільному судочинстві”

3.1. Тренінг: “Перехід права власності на земельну ділянку. Особливості розгляду земельних спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення спорів про право власності на земельну ділянку.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини власності на земельну ділянку, судової практики у сфері захисту прав власності на земельну ділянку (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини права власності при вирішенні земельних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права на земельну ділянку, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.2. Тренінг: “Деякі питання, що виникають при розгляді справ із кредитних правовідносин”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення спорів про укладення, зміну, розірвання кредитних договорів, визнання кредитних договорів недійсними.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють кредитні правовідносини, судової практики щодо розгляду такої категорії справ (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами кредитних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його

предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

соціальний контекст: розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.3. Тренінг: **”Особливості розгляду спорів про визнання правочинів недійсними”**

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ, пов'язаних з недійсністю правочинів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які визначають недійсність правочину, його розмежування зі суміжними поняттями “неукладеність” та “розірвання договору”; судової практики у справах про визнання правочину недійсним (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами справ про визнання правочинів недійсними; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.4. Тренінг: “Особливості розгляду сімейних справ”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при розгляді сімейних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння суті та значення сімейного права, змісту принципів та норм його основних категорій та інститутів; судової практики у справах, які виникають зі сімейних правовідносин (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами справ, що виникають із сімейних правовідносин; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.5. Тренінг: ”Особливості розгляду справ щодо спадкування”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при розгляді цивільних справ, що виникають зі спадкових правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння суті та значення спадкового права, змісту принципів та норм його основних категорій та інститутів; судової практики у справах, які виникають зі спадкових правовідносин (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами справ, що виникають зі спадкових правовідносин; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб’єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб’єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення незалежної та неупередженої ролі судді в судовому процесі.

3.6. Тренінг: “Особливості розгляду житлових спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при розгляді цивільних справ, що виникають із житлових правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння суті та значення права на житло, змісту принципів та норм його основних категорій та інститутів; судової практики у справах, які виникають при розгляді житлових спорів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами житлових спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення незалежної та неупередженої ролі судді в судовому процесі.

3.7. Тренінг: “Особливості розгляду трудових спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні під час розгляду трудових спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм, які регулюють трудові правовідносини; судової практики у справах, що виникають при розгляді трудових спорів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та

застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами трудових спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення незалежної та неупередженої ролі судді в судовому процесі.

3.8. Тренінг: “Особливості розгляду справ про захист права власності”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення цивільних спорів про захист права власності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини права власності, судової практики у сфері захисту прав власності (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини прав власності при вирішенні цивільних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права відносин власності та інших речових прав, можливості належним чином реалізовувати належні їм права власності; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.9. Тренінг: “Особливості розгляду справ про відшкодування шкоди”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про відшкодування шкоди.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини відповідальності при заподіянні шкоди у всіх випадках, передбачених законодавством, судової практики щодо розгляду справ про відшкодування шкоди (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини відповідальності при заподіянні шкоди у всіх випадках, передбачених законодавством; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права відносин власності та інших речових прав, можливості належним чином реалізовувати належні їм права власності; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.10. Тренінг: “Особливості ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для управління залом судового засідання під час вирішення цивільних справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини учасників судового засідання між собою, а також учасників судового засідання та суду; ведення судового процесу при вирішенні цивільних справ;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють процедуру розгляду певної категорії справ у цивільному судочинстві, уміння правильно підготуватися до справи, яка підлягає розгляду, з урахуванням особливостей конкретної справи та кола учасників, права та обов’язки яких можуть бути порушені чи зачіпатися за наслідками розгляду справи; правильно застосовувати заходи процесуального примусу в разі необхідності;

- **соціальний контекст:** розуміння особливостей поведінки різних категорій учасників судового процесу, розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб’єктів.

4. Тренінг: “Написання судових рішень у цивільному судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, практичні поради, необхідні для написання якісних (законних, обґрунтованих та справедливих) судових рішень, таких, що відповідають національним правовим нормам та міжнародним стандартам, висновкам КРЕС № 11, 20 та практиці ЄСПЛ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання щодо:** правильного й чіткого визначення предмета та фактичних обставин справи (спору), правовідносин та законодавства, що їх регулює; підготовки і написання судових рішень відповідно до процесуальних вимог щодо їх структури та змісту; лаконічного, послідовного та точного викладення позицій і доводів сторін та інших учасників процесу; належного викладення результатів аналізу та оцінки зібраних у справі доказів, аргументації власної позиції, викладення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору з посиланням на практику ЄСПЛ; аналізу текстів судових рішень

під кутом зору критеріїв правосудності та її складових (ясність, чіткість, легітимність, точність, зрозумілість, повнота, здійсненність тощо); чіткого формулювання та викладення резолютивної частини судового рішення; застосування процесуальних інструментів усунення недоліків судового рішення; правильного аналізу судового рішення з точки зору його видової класифікації та змістовного наповнення.

Блок III. ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг: “Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в національній судовій практиці”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та алгоритмом застосування статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту та мети статті 1 Першого протоколу до Конвенції; структури статті та норми, які в ній містяться; основних принципів, які нею закріплені; сферу дії статті 1 Першого протоколу; прав, які підлягають захисту; понятійного апарату (поняття “майна”, “мирне володіння”, “позбавлення майна”, “суспільний інтерес”, “законність”, “дискреційні повноваження”, “справедливий баланс”); практики ЄСПЛ, зокрема 10 рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов’язковими для попереднього опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати, чи підпадають правовідносини в конкретній справі під дію статті 1 Першого протоколу; встановити наявність майна (майнового інтересу), що захищається статтею 1 Першого протоколу, чи його відсутність і незастосовність цієї статті; визначити дії/бездіяльність, які становлять втручання у право, гарантоване статтею 1 Першого протоколу; перевірити правомірність (законність) підстав втручання державного органу у право власності; перевірити наявність суспільного інтересу та визначити, у чому він полягає; визначити дотримання пропорційності між суспільним та приватним інтересом (“справедливий баланс”); визначити адекватну компенсацію, якщо встановлено законність та необхідність позбавлення права власності;

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення в судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування в господарському судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють вирішення господарських спорів, судової практики застосування процесуальних норм (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні господарських спорів);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють вирішення господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ; уміння застосовувати процесуальне право; уміння визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для учасників провадження, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3. Особливості розгляду окремих категорій справ у господарському судочинстві

3.1. Тренінг: “Вирішення спорів, що виникають із земельних правовідносин”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів, що виникають із земельних правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють земельні відносини, судової практики у сфері захисту прав на землю (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного

Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють земельні відносини при вирішенні господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права земельних відносин, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.2. Тренінг: “Вирішення спорів про право власності та інші речові права”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів про право власності та інші речові права.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини власності та інші речові права, судової практики у сфері захисту прав власності та інші речові права (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини власності та інших речових прав при вирішенні господарських спорів; уміння

знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права відносин власності та інших речових прав, можливості належним чином реалізовувати належні їм права власності; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.3. Тренінг: “Особливості розгляду справ про укладення, зміну, розірвання договорів, визнання правочинів (господарських договорів) недійсними”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів про укладення, зміну, розірвання договорів, визнання правочинів (господарських договорів) недійсними.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють договірні відносини, судової практики у сфері договірних відносин (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють договірні відносини при вирішенні спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право,

відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів договірних відносин, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.4. Тренінг: “Особливості розгляду справ про банкрутство”

Мета тренінгу:

отримання знань та суддівських навичок, необхідних для вирішення справ про банкрутство та справ у спорах з майновими вимогами до боржника, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, справ за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють умови і порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів, судової практики у сфері захисту прав кредиторів та боржників, щодо яких відкрито справу про банкрутство, осіб, які звернулися із заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння застосовувати процесуальне та матеріальне право, зокрема визначити підвідомчість та підсудність зазначеної категорії, відповідність обраних способів захисту встановленим

законодавством; уміння визначати коло учасників провадження, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для учасників справи про банкрутство, можливості належним чином реалізовувати належні їм права та виконувати передбачені законом обов'язки, зокрема арбітражним керуючим, розпорядником майна, ліквідатором тощо; розуміння ролі судді під час провадження справи про банкрутство, правомірності відкриття провадження у справі про банкрутство, умови та порядок залучення усіх кредиторів до справи, введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, визнання боржника банкрутом, провадження у справі під час ліквідаційної процедури, процедури розпорядження майном, черговість задоволення вимог кредиторів тощо; недопущення порушення процесуальних та інших прав, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.5. Тренінг: “Особливості розгляду корпоративних спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення корпоративних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють корпоративні правовідносини, судової практики у сфері захисту корпоративних прав (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ указаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють корпоративні відносини при вирішенні господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права корпоративних відносин, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм корпоративних прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

4. Тренінг: “Написання судових рішень у господарському судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, практичні поради, суддівські навички, необхідні для написання якісних (законних, обґрунтованих, справедливих) у провадженнях господарського судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання щодо:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм матеріального та процесуального права, спрямованих на забезпечення належної підготовки та написання судового рішення в господарському провадженні; сприяння розумінню необхідності забезпечення доступності судових рішень шляхом їх чіткого формулювання, логічного та обґрунтованого викладення; урахування специфіки викладення резолютивної частини судового рішення в деяких категоріях господарських спорів; визначення адресатів судового рішення в господарському провадженні, предмета та фактичних обставин справи; визначення процесуальної форми та змісту судового рішення залежно від стадії та процедури провадження; написання судового рішення мовою та стилем, зрозумілими і доступними для всіх адресатів, мотивувальної та резолютивної частини судових рішень з урахуванням особливостей господарських спорів та справ про банкрутство; використання в судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини, які є джерелом права для України; надання правової оцінки наявним у справі доказам; аргументації власної позиції, викладення в судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору з посиланням на практику ЄСПЛ;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначити, тлумачити, застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини в судовому провадженні; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та його роз'яснення при вирішенні певних категорій справ, уміння визначити спір зазначеної категорії для врахування їх при написанні судових рішень; уміння сформулювати судові рішення з

дотриманням процесуальних норм права для забезпечення ухвалення справедливого, обґрунтованого та мотивованого належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для сторін, учасників судового провадження та суспільства в цілому, ухвалення якісних судових рішень, що відповідають національному законодавству та міжнародним стандартам.

IV. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ТА СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

IV.1. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг: “Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при судовому розгляді кримінальних проваджень та справ про адміністративні правопорушення”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та застосуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини у сфері адміністративного судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту та мети статті 11 Конвенції та статті 2 Протоколу 4 до Конвенції; структури цих статей, основних принципів, які вони закріплюють; умов виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією, понятійного апарату; права на ефективний засіб правового захисту, гарантованого статтею 13 Конвенцією: принципів, конвенційних вимоги; ознак “ефективного” засобу правового захисту; практики ЄСПЛ, зокрема, 10 рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов’язковими для попереднього опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати, чи підпадають правовідносини в конкретній справі під дію статті 11 Конвенції, статті 2 Протоколу 4 до Конвенції; розмежовувати сферу дії статті 2 Протоколу 4 з іншими статтями Конвенції, зокрема, статтями 6, 8 Конвенції; визначити наявність втручання у права, гарантовані статтею 11 Конвенції та статтею 2 Протоколу 4 до Конвенції; перевірити виправданість втручання у права, гарантовані Конвенцією, використавши “3-складовий тест”; визначати, який засіб є “ефективним”; розмежовувати сферу дії статті 13 та статті 5, процесуальними аспектами статей 2 та 3, статті 6 (пункт 1), 8;

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення в судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування в кримінальному судочинстві”

Мета тренінгу:

розвинути в кандидатів на посаду судді розуміння ролі судді в судовому процесі як незалежного і неупередженого арбітра та вміння дотримуватись базових принципів кримінального процесу під час збирання, дослідження і оцінки доказів, зокрема, змагальності, рівності сторін, презумпції невинуватості й забезпечення доведеності вини, свободи подання доказів і доведення в суді їх переконливості, безпосередності дослідження доказів, додержання розумних строків, забезпечення права на захист.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** незалежну та неупереджену роль судді в судовому процесі при вирішенні питання щодо допустимості наданих сторонами доказів; змістовне наповнення принципу презумпції невинуватості та обов'язку доказування; процедуру визнання доказу недопустимим у разі його очевидної недопустимості; які докази можуть бути одержані внаслідок міжнародної правової допомоги; як надавати чіткі обґрунтовані висновки щодо допустимості доказів;

- **уміння та навички:** на основі визначеного КПК порядку отримання доказів розділяти їх на допустимі і недопустимі; дотримуватися загальних засад кримінального провадження, зазначених у КПК, зокрема, змагальності, рівності сторін, свободи від самовикриття, свободи подання доказів і доведення в суді їх переконливості, безпосередності дослідження доказів, додержання розумних строків, забезпечення права на захист; використовувати у судовій практиці під час оцінки доказів рішення ЄСПЛ; тлумачити положення КПК крізь призму загальних засад кримінального провадження та застосовувати їх до конкретних правовідносин; аналізувати відомості, що прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню; визначати достовірність (недостовірність) та можливість (неможливість) використання інших доказів; чітко і стисло подавати висновки щодо належності та допустимості доказів у судових рішеннях.

3. “Особливості здійснення судового розгляду щодо проваджень (справ) у кримінальному судочинстві”

3.1. “Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів”:

3.1.1. Тренінг “Злочини проти основ національної безпеки. Військові злочини”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду суддів практичні навички розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ національної безпеки та військових злочинів з урахуванням особливостей застосування законодавчих норм та судової практики щодо зазначених категорій справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** поняття, загальну характеристику та види злочинів проти основ національної безпеки; поняття, загальну характеристику та види військових злочинів; поняття національної безпеки; юридичні характеристики та особливості окремих складів злочинів проти основ національної безпеки та військових злочинів; особливості кримінального провадження у справах про злочини проти основ національної безпеки та військові злочини;

- **уміння та навички:** навичками розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ національної безпеки та військових злочинів з урахуванням судової практики у справах зазначених категорій; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ національної безпеки і військових злочинів; відмежовувати злочини проти національної безпеки від злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності та інших складів злочинів.

3.1.2. Тренінг “Злочини проти життя та здоров’я особи”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, які необхідні для розгляду злочинів проти життя та здоров’я особи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальну характеристику злочинів проти життя та здоров’я особи; визначення виду цих злочинів, їх родового об’єкту, особливостей об’єктивної та суб’єктивної сторони, спеціального суб’єкту, особливостей кваліфікації та розмежування дій осіб, які вчинили вказані злочини; судову

практику щодо розгляду окремих видів злочинів проти життя та здоров'я особи, зокрема, постанову Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 “Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи” та правові позиції Верховного Суду;

- **уміння та навички:** правильно кваліфікувати та розмежовувати дії осіб, які вчинили злочини проти життя та здоров'я особи; під час судового розгляду враховувати певні особливості провадження зазначеної категорії; вирішувати проблемні питання під час розгляду справ даної категорії; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду, застосувати на практиці основні положення, викладені в постанові Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2; розглядати провадження з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду; приймати справедливе, обгрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміти та забезпечувати гарантування реалізації прав і свобод людини, ураховуючи пріоритет найвищої соціальної цінності – життя та здоров'я людини; не допускати порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необгрунтованих, несправедливих рішень.

3.1.3. Тренінг: “Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Злочини проти волі, честі та гідності особи”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та злочинів проти волі, честі та гідності особи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** зміст норм права, які регулюють відносини, пов'язані із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та злочинами проти волі, честі та гідності особи; судову практику розгляду окремих видів злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та злочинів проти волі, честі та гідності особи; особливості кваліфікації таких злочинів, в тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії;

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права при розгляді кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, та

злочинами проти волі, честі та гідності особи; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цих категорій; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та злочинів проти волі, честі та гідності особи; враховувати особливості та розмежовувати склади злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи та інших злочинів; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цих категорій.

3.1.4. Тренінг: “Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів проти власності”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти власності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** зміст норм права, які регулюють відносини, пов'язані із злочинами проти власності; судову практику розгляду окремих видів злочинів проти власності; особливості кваліфікації таких злочинів, в тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії;

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права при розгляді кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти власності; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів проти власності; розмежовувати склади злочинів проти власності і інших злочинів та вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цієї категорії;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості кримінальних проваджень, пов'язаних зі злочинами проти власності; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.1.5. Тренінг “Злочини у сфері господарської діяльності”

Мета тренінгу:

надання практичних порад та рекомендацій щодо судового розгляду злочинів у сфері господарської діяльності з метою забезпечення розуміння слухачами курсу сутності вказаного виду кримінальних правопорушень та особливостей кримінального провадження щодо них.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальну характеристику злочинів у сфері господарської діяльності, визначення цього виду злочинів, їх родовий об’єкт, особливості об’єктивної та суб’єктивної сторони складів злочинів у сфері господарської діяльності, спеціальний суб’єкт; практику розгляду окремих видів злочинів у сфері господарської діяльності, особливості кваліфікації таких злочинів, в тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду України та рекомендацій Пленуму Верховного Суду України, які стосуються зазначеної категорії справ;

- **уміння та навички:** правильно кваліфікувати та розмежовувати дії осіб, які вчинили злочини у сфері господарської діяльності; під час судового розгляду враховувати певні особливості справ зазначеної категорії; застосовувати на практиці основні положення, викладені в постановах Пленуму Верховного Суду України щодо особливостей кримінальних проваджень цієї категорії; мати навички розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності.

3.1.6. Тренінг “Корупційні злочини. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг”

Мета тренінгу:

створити основу для підвищення власного рівня антикорупційної культури кандидата на посаду судді; запобігати корупційним злочинам і злочинам у сфері службової діяльності та професійної діяльності; удосконалювати професійний рівень слухачів із питань застосування міжнародного та національного антикорупційного законодавства та кримінального законодавства, яке передбачає відповідальність за злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** як розмежувати склад корупційного правопорушення у кримінальному провадженні і склад правопорушення, пов'язаного з корупцією, у судочинстві по справах про адміністративні правопорушення; підстави для притягнення фізичних та юридичних осіб до відповідальності за корупційні злочини; суб'єктний склад та характер діянь, які утворюють корупційні правопорушення та злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; особливості призначення покарань за корупційні правопорушення і злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг;

- **уміння та навички:** розгляду справ про корупційні злочини та злочини у сфері службової діяльності і професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, які базуються як на національній судовій практиці, так і практиці ЄСПЛ; урахувати особливості розгляду проваджень про корупційні злочини та злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та призначення покарання за ці злочини.

3.1.7. Тренінг “Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів практичні навички розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності з урахуванням висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які стосуються зазначеної категорії справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** поняття та види злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності; поняття громадського порядку та суспільної моральності; юридичні характеристики та особливості окремих складів злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності; особливості кримінального провадження у справах про злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, зокрема, особливості притягнення до кримінальної відповідальності осіб за хуліганство, за створення злочинної організації та інші; відмінності групового порушення громадського порядку та масових заворушень;

- **уміння та навички:** навичками розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності з урахуванням правових висновків Верховного Суду України та

правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності; відмежовувати злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності від інших складів злочинів.

3.1.8. Тренінг: “**Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров’я населення**”

Мета тренінгу:

надати слухачам знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, які є необхідними для вирішення кримінальних проваджень, пов’язаних зі злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров’я населення.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** зміст норм права, які регулюють відносини, пов’язані із обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, отруйних і сильнодіючих речовин, лікарських засобів тощо; судову практику, пов’язану зі злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та іншими злочинами проти здоров’я населення (правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії);

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права у справах зазначеної категорії; уміти знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз’яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров’я населення; розмежовувати склади злочинів у сфері обігу наркотичних засобів та вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цієї категорії;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості кримінальних проваджень, пов’язаних зі злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров’я населення; недопущення порушень процесуальних та інших прав і

свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.1.9. Тренінг: “Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Кібербезпека та права людини в мережі Інтернет”

Мета тренінгу:

надати кандидатам на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння кібербезпеки і прав людини в мережі Інтернет, які є необхідними для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних зі злочинами, які винюються з використанням електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** зміст норм права, які регулюють відносини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; особливості здійснення судового розгляду справ зазначеної категорії; законодавство та судову практику з цього питання.

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права у справах про злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; уміти знаходити та враховувати відповідну судову практику при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цієї категорії.

3.2. “Особливі порядки судового розгляду”

3.2.1. Тренінг “Судове провадження на підставі угод”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді практичні навички розгляду кримінальних проваджень на підставі угод з дотриманням процесуальних вимог та забезпеченням процесуальних прав сторін, з урахуванням судової практики Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які стосуються зазначеної категорії справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** при вирішенні питання щодо розгляду наданих сторонами угод усвідомлювати свою незалежну та неупереджену роль у судовому процесі; мати чітку уяву щодо змісту угод у кримінальному провадженні та їх відмінностях; та розуміти особливості укладення угоди про визнання винуватості та угоди про примирення;

- **уміння та навички:** уміння викладення мотивувальної частини вироку на підставі угоди; викладення резолютивної частини вироку на підставі угоди; використовувати в судовій практиці рішення Європейського суду з прав людини і основоположних свобод та засвоїти методику застосування таких рішень.

3.2.2. Тренінг “Судове провадження у формі приватного обвинувачення”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів практичні навички розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення з дотриманням процесуальних вимог та з урахуванням висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які стосуються зазначеної категорії справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення; специфіку участі потерпілого у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, в тому числі особливе значення правової позиції потерпілого на стадії початку досудового розслідування та закриття кримінального провадження; особливості підтвердження приналежності обвинуваченого та потерпілого до кола близьких родичів чи членів сім'ї; особливості відмови від обвинувачення щодо найманого працівника;

- **уміння та навички:** навичками розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення з урахуванням висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення; розмежовувати порядок та наслідки закриття кримінального провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК та у зв'язку зі звільненням від кримінальної відповідальності; визначати кримінальне провадження таким, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, за наявності обтяжуючих обставин.

3.2.3. Тренінг: “Особливі порядки судового розгляду кримінального провадження щодо застосування примусових засобів медичного характеру”

Мета тренінгу:

сформувані в кандидатів на посаду судді практичні навички розгляду кримінальних проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** зміст норм права, які регулюють підстави та порядок застосування примусових заходів медичного характеру у кримінальному провадженні; судову практику щодо цього питання (правові висновки, роз'яснення рекомендаційного характеру Пленумів Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії);

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють підстави та порядок застосування примусових заходів медичного характеру у кримінальному провадженні; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час розгляду кримінальних проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру;

- **соціальний контекст:** розуміти важливість кримінальних проваджень щодо застосування примусових засобів медичного характеру; не допускати порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових засобів медичного характеру, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.3. Тренінг: “Діяльність слідчого судді щодо обрання запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи”

Мета тренінгу:

сформувані в кандидатів на посаду судді правильне розуміння змісту права особи на свободу та особисту недоторканність; показати роль слідчого судді як гаранта дотримання і захисту прав та свобод підозрюваних осіб на стадії досудового розслідування; незалежного та неупередженого суб'єкта процесуальних правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** зміст поняття права на свободу на особисту недоторканність; алгоритми вирішення проблемних питань застосування запобіжних заходів, пов'язаних із обмеженням права на свободу; удосконалять знання з питань захисту прав людини на досудовому розслідуванні, у тому числі щодо застосування ст. 206 КПК;

- **уміння та навички:** застосовувати загальні засади кримінального провадження, зокрема принцип верховенства права та практику ЄСПЛ на стадії досудового розслідування; визначати особливості оцінки доказів, наданих на стадії досудового розслідування, та застосовувати принцип змагальності; визначати ризики, які є підставами для застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи;

- **соціальний контекст:** розуміти важливість кримінальних проваджень щодо застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи; не допускати порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

4. Тренінг: “Призначення покарання у кримінальних справах”

Мета тренінгу:

розвинути в кандидатів на посаду судді навички призначення покарання особам, які визнаються винними у вчиненні злочину, з дотриманням принципу індивідуалізації покарання та вимог щодо законності, обґрунтованості і справедливості покарання.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** сутність внутрішнього переконання та його меж; принцип індивідуалізації покарання; яким чином урахувати позицію потерпілого при призначенні покарання; особливості визначення покарання за незакінчений злочин і злочин, вчинений у співучасті; особливості призначення окремих видів покарань (позбавлення волі, громадські та виправні роботи, позбавлення права займати певні посади або займатися певними видами діяльності); особливості окремих видів покарань та їх призначення певним категоріям осіб;

- **уміння та навички:** навичками оцінки доказів, які є підставою для призначення покарання нижче від найнижчої межі або іншого більш м'якого покарання, ніж передбачено законом; правильно призначати покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків; володіти процесуальними засобами забезпечення збору даних про особу обвинуваченого; досліджувати та оцінювати відомості щодо особи обвинуваченого і правильно їх

застосовувати при призначенні покарання; визначати обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання, та давати їм правильну оцінку; мати навички визначення меж покарання та розуміти передбачені законодавством межі призначення покарання з урахуванням положень КК; уміти мотивувати у вирокі рішення щодо призначення покарання з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і практики ЄСПЛ;

- **соціальний контекст:** знати особливості призначення покарання неповнолітнім та вміти застосовувати відповідні положення закону з урахуванням інтересів неповнолітнього обвинуваченого; знати особливості гендерних аспектів при призначенні покарань; знати особливості призначення покарання за тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини, злочини у сфері господарської діяльності, за корупційні злочини.

5. Тренінг: “Написання судових рішень у кримінальному судочинстві та у справах про адміністративні правопорушення”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для написання судових рішень у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** щодо з'ясування та розуміння принципів та норм права, які регламентують питання написання якісних судових рішень у кримінальному провадженні та у справах про адміністративні правопорушення, а також рекомендації КРЕС у Висновках № 11, 20 що стосуються якості судових рішень та єдності судової практики;

- **уміння та навички щодо:** уміння правильно визначити, та тлумачити і застосовувати принципи та норми права, які регламентують питання написання якісних судових рішень; підготовки і написання судового рішення відповідно до вимог щодо структури та змісту; написання судового рішення мовою, доступною для розуміння усіма адресатами, з наданням правової оцінки наявним у справі доказам; пошуку необхідних джерел інформації, використання в судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини, які є джерелом права для України; правильного, повного та лаконічного викладення доводів сторін та інших учасників кримінального провадження та провадження у справах про адміністративні правопорушення, аналізу й оцінки доказів та чіткого формулювання висновків у судових рішеннях;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості написання якісних судових рішень, особливо тих, якими завершується розгляд справи

по суті, що має сприяти забезпеченню єдності судової практики, відновленню довіри до суду і до правосуддя в цілому.

IV. II. СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

1. “Особливості розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення”

1.1. Тренінг: “Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язаних з корупцією”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** з’ясування та розуміння загальної характеристики правопорушень, пов’язаних з корупцією, їх об’єкт, предмет, особливості об’єктивної та суб’єктивної сторони складів правопорушень, пов’язаних з корупцією, спеціальний суб’єкт;
- **уміння та навички:** уміння правильно кваліфікувати дії осіб, які вчинили правопорушення, пов’язані з корупцією; під час судового розгляду враховувати особливості справ зазначеної категорії; уміння знаходити та враховувати практику розгляду окремих видів правопорушень, пов’язаних з корупцією, при вирішенні справ зазначеної категорії; формувати навички розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією; уміння вирішувати проблемні питання під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією;
- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язаних з корупцією, і необхідності забезпечення доброчесності, а також формування свідомості несприйняття корупції; підтримка демократичних та етичних цінностей, дотримання принципів справедливості, відповідальності й рівності перед законом, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

1.2. Тренінг: “Правапорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку (дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП), рішення Європейського суду з прав людини у справі “Швидка проти України”

Мета тренінгу:

висвітлити поняття адміністративного правопорушення – дрібного хуліганства, відповідальність за яке передбачено ст. 173 КУпАП; розкрити

об'єкт, об'єктивну та суб'єктивну сторони, адміністративного правопорушення передбаченого ст. 173 КПК України (форми та прояви дрібного хуліганства), з урахуванням практик ЄСПЛ; виявляти відмінність дрібного хуліганства від кримінально-караного діяння.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** розуміння складу адміністративного правопорушення передбаченого ст. 173 КУпАП, практики ЄСПЛ.
- **уміння та навички:** кваліфікувати дії особи, які підпадають під ознаки складу адміністративного правопорушення при розгляді справ про дрібне хуліганство; розмежовувати дрібне хуліганство від кримінально караного діяння, а також інших адміністративних правопорушень у сфері забезпечення громадського порядку; застосовувати практику ЄСПЛ;
- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості необхідності правильної кваліфікації дій особи, яка притягається до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення передбаченого ст. 173 КУпАП, з метою недопущення юридичної (судової) помилки.

1.3. Тренінг: “Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення щодо вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про домашнє насильство, насильство за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту норм права, які регулюють відносини щодо запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, визначення домашнього насильства, його ознак та видів, визначення насильства за ознакою статі, міжнародних договорів України у сфері запобігання домашньому насильству та практики Європейського суду з прав людини у справах вказаної категорії);
- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати норми права, які регулюють відносини у сфері протидії домашньому насильству; навички розгляду справ за статтею 173-2 КУпАП про вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування; уміння вирішувати проблемні питання під час розгляду справ за статтею 173-2 КУпАП, розмежовувати домашнє

насильство як адміністративне правопорушення з іншими видами правопорушень;

- **соціальний контекст:** розуміння суспільного значення запобігання домашньому насильству, насильству за ознакою статі та ролі судді у цьому процесі, а також недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

1.4. Тренінг: “Особливості розгляду адміністративних правопорушень на транспорті”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду справ про адміністративні правопорушення, зокрема, особливості розгляду адміністративних правопорушень на транспорті.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння особливостей розгляду справ щодо адміністративних правопорушень на транспорті, судової практики (правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді справ щодо особливостей адміністративних правопорушень на транспорті;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд справ щодо особливостей адміністративних правопорушень на транспорті, уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки викладені у правових позиціях Верховного Суду та роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду при розгляді справ зазначеної категорії; уміння дотримання під час судового розгляду справ прав та інтересів учасників провадження застосувати принципи змагальності, диспозитивності, публічності, відкритості судового розгляду, презумпції невинуватості і з'ясувати обставини вчиненого правопорушення на транспорті, розмежування від інших складів адміністративного правопорушення, провести перевірки їх доказами, як засобу справедливого вирішення правового конфлікту, уміння розглянути справу з дотримання розумних строків розгляду справи, ухвалити справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином судове рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння того, що адміністративна відповідальність є важливою складовою правової системи України і питання адміністративних правопорушень на транспорті, у галузі шляхового господарства, засобів зв'язку є особливо актуальним в умовах активного розвитку транспортно-господарства, засобів зв'язку, зокрема мережі Інтернет; розуміння ролі судді у правовому статусі недопущення порушення

процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття незаконних, необґрунтованих, невмотивованих рішень.

1.5. Тренінг: “Особливості розгляду справ про порушення митних правил”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про порушення митних правил.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту поняття порушення митних правил, їх видів, відповідальності за них, порядку провадження у справах про порушення митних правил;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати основні засади судочинства під час розгляду справ про порушення митних правил із урахуванням практики Європейського суду з прав людини; уміння визначати умови для звільнення порушника від додаткового адміністративного стягнення у вигляді конфіскації грошових коштів як безпосереднього предмета правопорушення за ст. 471 Митного кодексу України (МК); уміння правильно встановлювати підстави для звільнення від адміністративної відповідальності за ст. 472 МК України; уміння правильно визначити підстави для притягнення до відповідальності за ст. 483 МК України посадових осіб підприємств за здійснення переміщення або вчинення дій, спрямованих на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю.

- **соціальний контекст:** розуміння ролі судді в питаннях конфіскації та правомірності позбавлення осіб власності за порушення митних правил; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

2. Тренінг: “Особливості ведення судового засідання у справах про адміністративні правопорушення. Дотримання прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ суддею”

Мета тренінгу:

отримати оновлені знання щодо ведення судового засідання у справах про адміністративні правопорушення та дотримання судом прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** розуміння особливостей судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, сутності процесуальних прав та обов'язків учасників процесу, особливостей застосування положень Конституції України як норм прямої дії під час розгляду справи; з'ясування видів заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та особливостей їх забезпечення судом з урахуванням прав осіб, щодо яких застосовуються такі заходи;

- **уміння та навички:** уміння визначати питання, вирішення яких необхідно врегулювати під час підготовки справ до судового розгляду, організувати та здійснювати судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення; оцінювати докази під час розгляду справи з орієнтиром на правові позиції, викладені у рішеннях ЄСПЛ; враховувати обставини справи в їх сукупності при прийнятті рішення; виявляти підстави звільнення від адміністративної відповідальності, причини направлення справи прокурору та особливості встановлення строків розгляду справ.

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів адміністративних правовідносин можливості здійснювати належний захист своїх прав у справах про адміністративні правопорушення.

3. Тренінг: “Накладення стягнення у справах про адміністративні правопорушення”

Мета тренінгу:

сформувані та розвинути у кандидатів на посаду судді навички та розуміння соціального контексту, необхідні для застосування глави 3 КУпАП “Адміністративне стягнення” та глави 4 КУпАП “Накладення адміністративного стягнення”.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** про особливості накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень; обчислення строків накладення адміністративного стягнення; покладення обов'язку відшкодування заподіяної шкоди; мету та види адміністративних стягнень; особливості застосування заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх, основні і додаткові адміністративні стягнення;

- **уміння та навички:** враховувати при накладенні стягнення обставини, характер вчиненого правопорушення, дані про особу, ступінь вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості правильного накладення стягнення під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, недопущення підриву демократичних та етичних

цінностей, а також недопущення порушень принципів справедливості, відповідальності й рівності перед законом, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

Блок V. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг: “Європейська система захисту прав людини. Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини адміністративними судами України”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та застосуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини у сфері адміністративного судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту та мети статті 11 Конвенції та статті 2 Протоколу 4 до Конвенції; структури цих статей, основних принципів, які вони закріплюють; умов виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією, понятійного апарату; права на ефективний засіб правового захисту, гарантованого статтею 13 Конвенції: принципів, конвенційних вимог; ознак «ефективного» засобу правового захисту; практики ЄСПЛ (зокрема, рішень ЄСПЛ щодо України, обов’язкових для попереднього опрацювання до початку проходження цього тренінгу);

- **уміння та навички:** визначати, чи підпадають правовідносини у конкретній справі під дію статті 11 Конвенції, статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції; розмежовувати сферу дії статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції з іншими її нормами, зокрема статтями 6, 8 Конвенції; визначати наявність втручання у права, гарантовані статтею 11 Конвенції та статтею 2 Протоколу № 4 до Конвенції; перевірити виправданість втручання у права, гарантовані Конвенцією, використавши “трискладовий тест”; визначати, який засіб є “ефективним”; розмежовувати сферу дії статті 13 та статті 5 Конвенції, процесуальними аспектами статей 2 та 3, статті 6 (пункт 1), 8;

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення у судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування в адміністративному судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** чітке розуміння загальних засад адміністративного судочинства, змагальності, рівності сторін, свободи подання, належності та допустимості, достатності доказів і доведення в суді їх переконливості, розуміння положень Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України) крізь призму загальних засад адміністративного судочинства;

- **уміння та навички:** володіти навичками безпосереднього досліджування доказів, додержання розумних строків; вміти тлумачити положення КАС України крізь призму загальних засад адміністративного судочинства та застосовувати їх до конкретних правовідносин; встановлювати співвідношення між внутрішнім переконанням та всебічним, повним, об'єктивним дослідженням доказів з дотриманням принципів незалежності, допустимості та достовірності; вміти аналізувати відомості, що підтверджують або спростовують наявність обставин, які підлягають доказуванню, поділу доказів на допустимі і недопустимі; розмежовувати способи отримання та дослідження доказів; визначати необхідний вид експертизи для вірного вирішення справи, правильного формування переліку питань перед експертом; чітко і стисло викладати аналіз щодо належності та допустимості доказів в судовому рішенні; застосовувати в судовій практиці рішення Європейського суду з прав людини;

- **соціальний контекст:** під час вирішення питання щодо допустимості наданих сторонами доказів усвідомлювати незалежну та неупереджену роль суду в судовому процесі.

3. “Особливості розгляду окремих категорій адміністративних справ”

3.1. Тренінг: “Розгляд пенсійних та інших соціальних спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду справ із приводу пенсійних та інших соціальних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** аналізування та застосування положень законодавства України, практики Європейського суду з прав людини, правових висновків (позицій) Верховного Суду на етапі отримання позовної заяви та розгляду справ щодо пенсійних та соціальних спорів.

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння розмежовувати предметну юрисдикцію справ визначеної категорії між адміністративними судами, оцінювати позовну заяву на прийнятність її до розгляду в порядку адміністративного судочинства, аналізувати позовні заяви на їх відповідність вимогам щодо позовних заяв у справах визначеної категорії; уміння розмежовувати поняття предмету позову, підстав позову в справах визначеної категорії, ефективно використовувати процесуальні засоби для визначення належного відповідача, обчислювати строки звернення до суду та визначати поважність причин пропуску строку звернення до суду; навички складання процесуальних документів у справах визначеної категорії; обрання ефективної стратегії підготовки справи до слухання (організація роботи сектору) з урахуванням скорочених строків розгляду таких справ; прийняття справедливого, обґрунтованого та мотивованого належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права звернення до суду за захистом порушеного права у спорах, пов'язаних із розглядом пенсійних та інших соціальних спорів, забезпечення можливості належним чином реалізовувати належні їм права; недопущення порушень процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, та прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.2. Тренінг: “Особливості застосування податкового і митного законодавства в адміністративному судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для застосування податкового і митного законодавства в адміністративному судочинстві

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, що регулюють порядок та підстави оскарження, судової практики у сфері

оскарження неправомірних дій (бездіяльності) рішень та інших актів фіскальної служби (врахування позицій на основі рішень Конституційного Суду України, Верховного Суду);

- **уміння та навички**: уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, що регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії;

- **уміння**: визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, що належать доказуванню; уміння вирішити спір із дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та належним чином мотивоване рішення;

- **соціальний контекст**: розуміння особливої важливості для суб'єктів права оскарження неправомірних дій (бездіяльності), рішень та інших актів фіскальної служби з метою недопущення свавілля чи зловживання правом публічного адміністрування, можливості належним чином реалізовувати платниками податків належні їм права; розуміння ролі судді у недопущенні порушень процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, уникнення прийняття судом формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення значення ефективного поновлення у правах для розвитку суспільства й утвердження правової держави.

3.3. Тренінг: “Розгляд спорів, пов’язаних із проходженням публічної служби”

Мета тренінгу:

набуття слухачами знань і навичок при розгляді адміністративних справ, пов’язаних з проходженням (прийняттям, проходженням, припиненням) публічної служби.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання**: ознайомлення з основними поняттями і видами публічної служби, з’ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини, що виникають у зв’язку з проходженням різних видів публічної служби, судової практики у цій сфері (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи і норми права, які регулюють відносини публічної служби при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, ефективність обраних способів захисту; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості права звернення до суду за захистом порушеного права у спорах, пов'язаних з проходженням публічної служби, можливості належним чином реалізовувати належні суб'єктам звернення права; розуміння ролі судді в належному розгляді судом справ цієї категорії; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.4. Тренінг: “Розгляд справ, пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють правовідносини пов'язані зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють правовідносини пов'язані зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та застосовувати рішення Європейського суду з прав людини, враховувати положення відповідної постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір

зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраного способу захисту; уміння визначати коло учасників спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для осіб, які звернулися до суду за захистом порушеного права у правовідносинах, пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства; розуміння ролі судді у недопущенні порушення судом процесуальних та інших прав і свобод учасників справи, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.5. Тренінг: “Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють порядок та підстави оскарження нормативно-правових актів, судової практики у сфері оскарження нормативно-правових актів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права оскарження нормативно-правових актів, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; наслідків порушення судом процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.6. Тренінг: “Особливості провадження у справах, пов’язаних із виборчим процесом, процесом референдуму”

Мета тренінгу:

допомогти слухачам розвинути відповідні якості та набути професійні знання, уміння і навички, необхідні для належного виконання повноважень судді при розгляді справ, пов’язаних із виборчим процесом та процесом референдуму.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** ознайомити слухачів із нормами матеріального та процесуального права, конвенціями та іншими міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, які регулюють правовідносини, пов’язані з виборчим процесом та процесом референдуму;

- **уміння та навички:** визначати коло осіб, які беруть участь у справах, пов’язаних із процесом виборів та процесом референдуму; здійснювати підготовку справи, пов’язаної із процесом виборів чи процесом референдуму, до судового розгляду; аналізувати позовну заяву та документи, що додаються, на предмет наявності чи відсутності недоліків, належного представництва та підсудності; визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню у справах, пов’язаних із процесом виборів та референдуму; розглянути справу з дотриманням процесуальних вимог, в тому числі з дотриманням строків та з урахуванням швидкоплинності виборчого процесу та процесу референдуму; належно обґрунтувати прийняте рішення; визначати практику Верховного Суду України та ЄСПЛ, що може бути застосовувана в цій категорії справ;

- **соціальний контекст:** усвідомлення актуальності та розуміння особливої важливості для суб'єктів правовідносин, пов’язаних із процесом виборів та референдуму, можливості належним чином реалізовувати та захистити належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі цих суб'єктів, належності їм відповідних прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушень процесуальних та інших прав і свобод цих суб'єктів, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.7. Тренінг: “Особливості провадження в справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду справ з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** аналізування та застосування положень законодавства України, практики Європейського суду з прав людини, правових висновків (позицій) Верховного Суду на етапі отримання позовної заяви та розгляду справ з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння розмежовувати господарську, цивільну, адміністративну юрисдикції та розмежовувати предметну юрисдикцію справ визначеної категорії між адміністративними судами; визначати правовий статус приватних виконавців, правову основу їх діяльності; оцінювати позовну заяву на прийнятність її до розгляду в порядку адміністративного судочинства; аналізувати позовні заяви на їх відповідність вимогам щодо позовних заяв у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця; обчислювати строки звернення до суду в справах визначеної категорії, визначати поважність причин пропуску строку звернення до суду; складати процесуальні документи в справах визначеної категорії; обирати ефективну стратегію підготовки справи до слухання з урахуванням скорочених строків розгляду таких справ; прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів правовідносин з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця, можливості належним чином реалізовувати законні права та інтереси шляхом оскарження протиправності таких рішень, дій та/або бездіяльності до відповідного суду; розуміння ролі судді в недопущенні порушень процесуальних та інших прав членів суспільства.

3.8. Тренінг: “Особливості провадження у справах щодо реалізації права на мирні зібрання”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів у справах щодо реалізації права на мирні зібрання.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють правовідносини, пов’язані з реалізацією права на мирні зібрання;
- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють правовідносини пов’язані з реалізацією права на мирні зібрання при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та застосовувати рішення Європейського суду з прав людини, враховувати положення постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб’єктивним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраного способу захисту; уміння визначати коло учасників спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;
- **соціальний контекст:** розуміння важливості для осіб, які звернулися до суду за захистом порушеного права у правовідносинах, пов’язаних з реалізацією права на мирні зібрання; розуміння ролі судді у недопущенні порушень процесуальних та інших прав і свобод учасників справи.

4. Тренінг: “Написання судових рішень в адміністративних справах”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при написанні судових рішень у адміністративних справах.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** положень Кодексу адміністративного судочинства України, використання в судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини;
- **уміння та навички:** правильного аналізу судового рішення та його змістовного наповнення, відповідності написання судових рішень до

процесуальних вимог, правильного визначення предмету та підстав спору, їх повного викладення в тексті судового рішення, належного викладення результатів аналізу та оцінки зібраних у справі доказів, обґрунтування висновків суду про фактичні обставини справи та мотивування судового рішення, аналізу текстів судових рішень відповідно до критеріїв правосудності та її складових (ясність, чіткість, легітимність, точність, зрозумілість, повнота, здійсненність тощо), застосування процесуальних інструментів усунення недоліків судового рішення, написання судового рішення мовою, доступною для розуміння усіма адресатами, з наданням правової оцінки наявним у справі доказів;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості правильності написання судових рішень в адміністративних справах у контексті визначення предмету та підстав спору, повного та лаконічного викладення позицій і доводів сторін та інших учасників процесу у тексті судового рішення, недопущення порушень процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства шляхом прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, які знижують рівень довіри до судової гілки влади.

Блок VI. СУДДІВСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ

1. Тренінг: “Основи комунікативної діяльності судової влади”

Мета тренінгу:

набуття знань, практичних умінь та навичок надання об’єктивної інформації про діяльність суду і суддів, налагодження ефективної комунікації, активного діалогу із суспільством.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** міжнародних стандартів відкритості правосуддя; основних методів налагодження ефективної внутрішньої і зовнішньої комунікації суду, особливостей поведінки судді в соціальних мережах;

- **уміння та навички:** спілкування із журналістами, надання інтерв’ю, поводження перед камерою; дії у кризових ситуаціях, спілкування в умовах конфлікту, підготовка до розгляду справи, що може викликати суспільний інтерес;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості комунікації як засобу: налагодження обміну інформації між судом та суспільством, представниками ЗМІ; забезпечення прозорості та відкритої діяльності системи правосуддя України; зміцнення довіри до судової влади; удосконалення комунікації між судовими органами і засобами масової інформації в Україні.

2. Круглий стіл: “Кваліфікаційне оцінювання суддів. Суддівське досьє”

Мета круглого столу:

ознайомити кандидатів на посаду судді з порядком, підставами, етапами, критеріями та методологією кваліфікаційного оцінювання і формування суддівського досьє, а також обговорення проблемних питань.

За результатами круглого столу кандидати на посаду судді мають отримати

- **інформацію та загальне уявлення щодо:** порядку та етапів проведення кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді); порядку формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) та його змісту; проблемних питань, що виникають під час проведення кваліфікаційного оцінювання, та окремих розділів суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді); можливих шляхів вирішення проблемних питань.

3. Круглий стіл: “Суддівське самоврядування”

Мета круглого столу:

з'ясувати правовий статус, поняття, структуру основних функцій суддівського самоврядування України в реальних умовах реформування судової системи.

За результатами круглого столу кандидати на посаду судді мають отримати

- **інформацію та загальне уявлення щодо:** історичних аспектів формування інституту суддівського самоврядування; становлення і реформування правового статусу суддівського самоврядування України; засад та завдань суддівського самоврядування України; організаційних форм системи суддівського самоврядування України; проблемних питань діяльності суддівського самоврядування України; вдосконалення системи, повноважень органів суддівського самоврядування та оптимізації їх діяльності.